

ჩამაბ შუკედლიძე

სირველნაბეჭდი
ქართული
ნიგნები

სირველნაბეჭდი

ესა რქთა შუა შუკედლიძე იქმთაყთაი უჩინიშუა :

იქმთაყთაი შუა შუკედლიძე იქმთაყთაი შუა შუკედლიძე
თაყთაი შუკედლიძე . იქმთაყთაი . იქმთაყთაი .
იქმთაყთაი შუკედლიძე სათაშაშინიქმთაყთაი :

სათაშაშინიქმთაყთაი შუა შუკედლიძე სათაშაშინიქმთაყთაი . შუა
თაშაშინიქმთაყთაი შუა შუკედლიძე სათაშაშინიქმთაყთაი
თაშაშინიქმთაყთაი სათაშაშინიქმთაყთაი თაშაშინიქმთაყთაი
იქმთაყთაი შუკედლიძე სათაშაშინიქმთაყთაი :

სათაშაშინიქმთაყთაი შუა შუკედლიძე სათაშაშინიქმთაყთაი
სათაშაშინიქმთაყთაი სათაშაშინიქმთაყთაი :

თამაზ მჭედლიძე პირველნაბეჭდი ქართული წიგნები

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=28745157

ISBN 9785449023711

Аннотация

წიგნში ნაჩვენებია აღრეული ქართული სასტამბო შრიფტები და მათი შემქმნელების ვინაობა, განხილულია 1629—1818 წწ. გამოცემული ძველნაბეჭდი ქართული წიგნები. წიგნი მოიცავს 241 ილუსტრაციას და 10 ტაბულას. გამოყენებული ლიტერატურის სია შესდგება 151 დასახელებისაგან. ტექსტი გამართულია მთავრული ასოებით, რომლებითაც იწყება წერტილის შემდეგ ახალი წინადადება და აგრეთვე პირადი და საკუთარი სახელები. ეს წესი მოქმედებს სხვა ევროპულ დამწერლობებში და ქართულშიც ფართოდ იყო ხმარებაში მე-19 საუკუნის მეორე ნახევრამდე.

Содержание

წინასიტყვაობა	5
პირველი სასტამბო შრიფტები	7
რომში გამოცემული წიგნები (1629—1797 წწ.)	14
პრინციპის მიერ მოსკოვში გამოცემული	20
«ლავიტონი» (1705 წ.)	
Конец ознакомительного фрагмента.	21

პირველნაბეჭდი ქართული წიგნები

თამაზ მჭედლიძე

© თამაზ მჭედლიძე, 2018

ISBN 978-5-4490-2371-1

Создано в интеллектуальной издательской системе Ridero

წინასიტყვაობა

წიგნში ნაჩვენებია ადრეული ქართული სასტამბო შრიფტები და მათი შემქმნელების ვინაობა, განხილულია 1629—1818 წწ. გამოცემული ძველნაბეჭდი ქართული წიგნები. წიგნი მოიცავს 241 ილუსტრაციას და 10 ტაბულას. გამოყენებული ლიტერატურის სია შესდგება 151 დასახელებისაგან.

ტექსტი გამართულია მთავრული ასოებით, რომლებითაც იწყება წერტილის შემდეგ ახალი წინადადება და აგრეთვე პირადი და საკუთარი სახელები. ეს წესი მოქმედებს სხვა ევროპულ დამწერლობებში და ქართულშიც ფართოდ იყო ხმარებაში მე—19 საუკუნის მეორე ნახევრამდე.

მ. ჯგერაძე

მამაზ ზაქედლიძე.
2018 წელი

ადრეული სასტამბო შრიფტები

1628 წელს რომში სტეფანო პაოლინისა და ნიკიფორე მრბახის (ნიკოლოზ მრუბაქიძე-ჩოლოყაშვილის) მიერ დამზადდა პირველი ქართული სასტამბო შრიფტი, რომლითაც 1629 წელს დაიბეჭდა «ქართულ-იტალიური ლექსიკონი» და «ქართული ანბანი ლოცვებითურთ».

ԼԻԸ	ՆԻԻ	ԺԻՐ	ՄԿՆ	ՊԽԼ
ՎԿԾ	ԿԿԵ	ՆՆՆ	ԻԿԻ	ՔՔՔ
ՊՋԵ	ՆԽԼ	ԼԽԵ	ԵԼԵ	
ԾԾԾ	ԺԺԺ		ԺԺԺ	
ՊՊՊ	ԽԽԽ	ՕԿԿ	ԲԲԲ	
ԴԴԴ	ՏՏՏ	ՓՓՓ	ՖՖՖ	
ՆՆՆ	ՕԿԿ	ԴԴԴ	ԼԼԼ	
ԲԲԲ	ՆՆՆ	ՈՈՈ	ԿԿԿ	
ԴԴԴ	ՊՊՊ	ԿԿԿ	ԴԴԴ	

სტეფანო პაოლინის და ნიკიფორე მრბახის პირველი ქართული სასტამბო შრიფტი (1628 წ.)

მხედრული ასოების ელემენტების მოხაზვის თანმიმდევრობა და მიმართულება. «ქართულ-იგალიური ლექსიკონი». რომი, 1629 წ.

1643 წელს რომში ამავე შრიფტით დაიბეჭდა შრანცისკო-მარია მაჯიოს «ქართული გრამატიკა». უ.-მ. მაჯიო შვიდი წლის განმავლობაში იმყოფებოდა საქართველოში რომის პაპის დავალებით ქართული ენის, დამწერლობის და გრამატიკის შესასწავლად. ამ წიგნის მეორე გამოცემა გამოვიდა 1670 წ.

Aliarum maiuscularum literarum.					
Figura.		Potestas.	Figura.		Potestas.
ა	ა	A	ბ	ბ	M
ბ	ბ	B	გ	გ	N
გ	გ	Gh	დ	დ	O
დ	დ	D	ე	ე	P
ე	ე	E	ვ	ვ	Sg
ვ	ვ	V	ჟ	ჟ	R
ჟ	ჟ	Sz	ჩ	ჩ	S
ჩ	ჩ	H	ც	ც	T
ც	ც	Th	ი	ი	V
ი	ი	I	კ	კ	Ph
კ	კ	Ch	ლ	ლ	K
ლ	ლ	L			
მ	მ	Ghh	ნ	ნ	Cc
ნ	ნ	Cq	ი	ი	Chh
ი	ი	Sc	ჟ	ჟ	Hh
ჟ	ჟ	C	კ	კ	G
კ	კ	Zz	ლ	ლ	Hh
ლ	ლ	Z	მ	მ	Hb
მ	მ	Tz	ნ	ნ	

CAPVT SECVNDVM.

Literarum diuisiones.

Literas Iberorum, primò partior in vocales, & consonantes.

Vocales sunt quinque.

ა An; ე En; ი In; ო On; უ Vn.

ა An, valet A, vt ამბროსიანის Amparthauani, *inflatus*, *imperfusus*.

ე En, valet E, vt ელვა Elua, *fulgur*.

ი In, valet I, იდუგო Idacqui, *cubitus*.

ო On, valet O, ore aperto prolata, vt ოფლი Ophli, *sudor*.

უ Vn, valet V, vt ვნაგირი Vnaghiri, *epiphium*.

Consonantes sunt trigintaduò.

ბ Ban: გ Ghan: დ Don: ვ Vin: ზ Szen: ჰ He: თ Than:

ქ Chan: ლ Las: მ Man: ნ Nar: ო On: პ Par: რ Rgan:

ს Rae: ს San: ტ Tar: ფ Phar: კ Kan: ღ Ghan: ყ Cqar:

შ Scin: ჩ Cin: ც Zzan: ძ Zd: წ Tzil: ც Cciar: ხ Chhan:

ჯ Hhar: ჯ Gian: ლ Hhac: შ Hhoc.

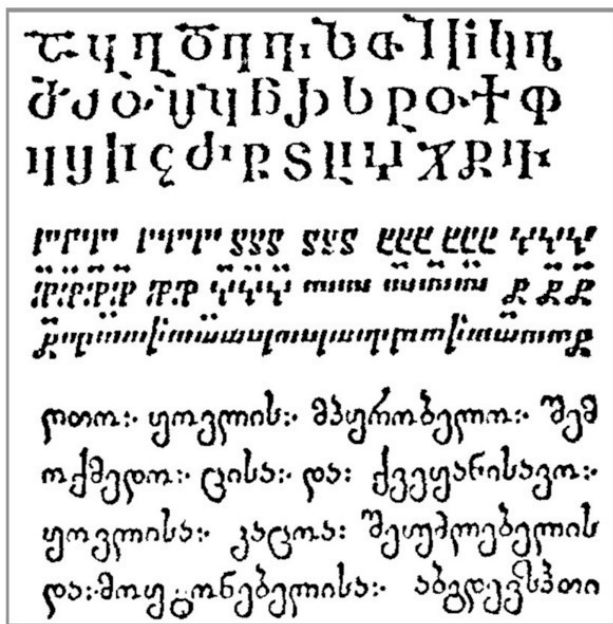
Secundo in mutas, & plenas diuido consonantes.

Plenae sunt tres,

რ Rac: ლ Hac: შ Hhoc.

შრანცისკო-მარია მაჯიო. «ქართული გრამატიკა». რომი, 1670 წ.

ამსტერდამის ბურგომისტრს ნიკოლა შიგენს და შვედ მეცნიერს, დიპლომატ მოჰან შპარვენგელფერდს, ხოლო მათი მეშვეობით ამსტერდამში მოღვაწე სახელგანთქმულ ასოთმქანდაკებელს მიკლოშ ტოგვალუმ პიშს, რომელსაც დაავალა ქართული სასტამბო შრიფტის დამზადება.

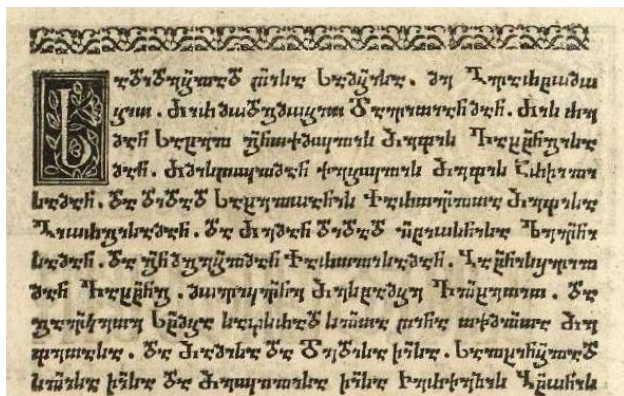

მიკლოშ ტოგვალუმ პიშის მიერ დამზადებული ქართული შრიფტი (ამსტერდამი, 1687 წ.)

პრჩილის მიერ შედგენილი ქართული ასოების ნიმუშების

გამოყენებით 1687 წელს მიკლოშ პიშმა ჩამოასხა ახალი ქართული შრიფტი, რომელიც შეიცავდა ასომთავრულ, ნუსხურ და მხედრულ ასოებს. ამ შრიფტით 1705 წ. მოსკოვში აიწყო და დაიბეჭდა «ღავითნი».

მე-18 ს. დასაწყისში პახტანგ VI პლახეთიდან მოიწვია მესტამბე მიხაელ იშტვანოვიჩი (მიხაილ პალახი, ცნობილი ქართველი მოღვაწის ანთიმოზ ივერიელის მოწაფე). მბილისში მტკვრის პირას, თავისი სასახლის ახლოს, მოაწყო სტამბა და შეუდგა წიგნების გამოცემას. ამ სტამბაში 1709 წ. დამზადდა საქართველოში პირველი ნაბეჭდი წიგნი «სახარება». ამავე წელს გამოიცა «ღავითნი» და «სამოციქულო». ეს წიგნები დაიბეჭდა მიხაელ იშტვანოვიჩის (სტეფანიშვილის) მიერვე დამზადებული შრიფტით. 1712 წ. კი განხორციელდა «მეფისცყაოსანის» პირველი გამოცემა.

სახარება. ტფილისი, 1709. პახტანგის წინასიტყვაობა.

მიხად იშგვანოვიჩის მიერ დამზადებული შრიფტი

რომში გამოცემული წიგნები (1629—1797 წწ.)

პირველი ქართული ნაბეჭდი წიგნი გამოიცა რომში 1629 წელს პატიკანის Propaganda Fide-ს მიერ. «ქართული-იგალიური ლექსიკონის» ავტორები არიან სტეფანო პაოლინი და ნიკოფორე მრბახი (ნიკოლოზ მრუბაქიძე-ხოლოყაშვილი). ამავე წელს დაიბეჭდა «ქართული ანბანი ლოცვებითურთ».

„ლექსიკონი იტალიური-ფრანსი“ Dittionario Giorgiano-Italiano.		
ა A		
აბანო.	abáno,	Bagno.
აბაროღა.	abaróga,	Ma che?
აბასი.	abáchi,	Di là.
აბრეშო-მი.	abrefciómi,	Seta.
აგეზა.	aghebà,	Compuntione.
აგმოზენებელი.	aghmozenebeli	Bialtemare.

«ქართული-იგალიური ლექსიკონი». რომი, 1629 წ.

1643 წელს კი აქვე დაიბეჭდა შრანცისკო-მარია მაჯიოს «ქართული გრამატიკა». რომის პაპის დავალებით

შ.-მ. მაჯიო შვიდი წლის განმავლობაში იმყოფებოდა საქართველოში ქართული ენის, დამწერლობის და გრამატიკის შესასწავლად. ამ წიგნის მეორე გამოცემა გამოვიდა 1670 წ.

DITTIONARIO GIORGIANO E ITALIANO.

COMPOSTO DA STEFANO PAOLINI
con l'aiuto del M.R. P. D. Niceforo Irbachi
Giorgiano, Monaco di S. Bafilio.

AD VSO DE' MISSIONARI I
della Sagra Congregatione de Pro-
paganda Fide.

IN ROMA,
Nella Stampa della Sagra Congr. de Propag. Fide.
MDCCCLXXXIX.

CON LICENZA DE' SUPERIORI.

პირველი ქართული ნაბეჭდი წიგნი: სტეფანო პაოლინი,
ნიკიფორო ირბახი. «ქართულ-იტალიური ლექსიკონი». რომი,
1629 წ.

LITANIÆ
B. MARIAE VIRGINIS.

ოთხნობი • მს • სო-ლო • დიფნთის • მშო-ბლოის • კო-დოქს •
 ორქობი • ვაშაშეთის • მშო-ბლოი • მსტ • ლარეტ •

მშო-ბლოი • ლოქსო •

მშო-ბლოი • ქრისტე • ლოქსო •

კირი • ლოქსო •

ქრისტე • მშინე • ჩაქონი •

ქრისტე • შეშინე • ჩაქონი •

მამო • შექთანო • დიფნთ • შევეციქლონ • ჩუორ •

მშო • მსხელო • სო-ლოქსო • დიფნთ • შევეციქლონ • ჩუორ •

სულო • ცმიტო • დიფნთ • შევეციქლონ • ჩუორ •

ცმიტო • სმიტო • დიფნთ • შევეციქლონ • ჩუორ •

ცმიტო • მარინ • შიო-ხოზ • შინიზელ • ჩუორ •

ცმიტო • დიფნთ • მშო-ბლო • შიო-ხოზ • შინიზელ • ჩუორ •

ცმიტო • ქალკლო • ქალკლო •

შიო-ს •

მშო-ბლო • ქრისტე •

შიო-ს •

მშო-ბლო • სანდო • მანდო • შიო-ხოზ • შინიზელ •

შიო-ს •

მშო-ბლო • ქრისტე •

შიო-ს •

მშო-ბლო • სხინდო •

შიო-ს •

მშო-ბლო • შევეციქლონ •

შიო-ს •

მშო-ბლო • სსსსს •

შიო-ს •

მშო-ბლო • სანდო •

შიო-ს •

მშო-ბლო • დამანდო •

შიო-ს •

ქალკლო •

ქართული ანბანი ლოცვებითურთ. რომი, 1629 წ.

შრანცისკო-მარია მაჯიო. «ქართული გრამატიკა». რომი, 1670 წ.

(წმწმ) რქმს. ორთი. დმორთი - მსმ. კო-ჯლის. მკრ-ბლი. შეშ-
 კმეთი. ცნთან. ღ. კუყუპნის. სილსულთან. კო-ყულთან. ღ.
 არს. სილსულთან.

ღ. ორთი. თუტლი. იქსო-ს. ვრისტყე. დომირის. მხო-ლ-დ-
 შ-ბლი. მამისგან. შ-ბლი. თუბირეფთქს. სნუყუნეთ. ნათელი.
 ნათლისგან. დმორთი. ბლითინი. დთისგან. ბლითინის. შ-ბლი.
 ღ. არს. ქმნილითან. არსი. მამის. რ-მლისგან. კო-ყული.
 შეიკმან. რ-მლი. სუყუკტან. თვის. ღ. სუყურის. ცხთ-გრუნის.
 თვის. გარდ. შკდ. ზეცით.

შ.-მ. მაჯიო. «ქართული გრამატიკა». რომი, 1670 წ.

საქმში გამოცემული წიგნები (1629-1797 წწ.)				
	თარგმანები	წელი	წელი	წელი
1	ქართულ-იტალიური ლექსიკონი	სომე	1629	მთ. / მხ.
2	ქართული ანბანი ლოცვებითურთ	სომე	1629	მთ. / მხ.
3	ფრანცისკო-მარია მაჯიო. ქართული გრამატიკა	სომე	1643	მთ. / მხ.
4	ფრანცისკო-მარია მაჯიო. ქართული გრამატიკა	სომე	1670	მთ. / მხ.
5	საქრისტიანო მოძღვარება, მოკლე და დიდი მარტულთათვის	სომე	1741	მთ. / მხ.
6	საქრისტიანო მოძღვარება. მე-2 გამოცემა	სომე	1797-1800	მთ. / მხ.

არჩილის მიერ მოსკოვში გამოცემული «ღავითნი» (1705 წ.)

მე-17 ს. 80-ან წლებში მეფე არჩილ II ამსტერდამის ბურგომისტრს ნიკოლა პიტცენის მეშვეობით დაუკავშირდა ჰოლანდიაში მოღვაწე ასოთმქანდაკებელს მიკლოშ ტოტვალუმ პიშს, რომელსაც შეუკვეთა ქართული სასტამბო შრიფტის დამზადება. არჩილის მიერ შედგენილი ქართული ასოების ნიმუშების გამოყენებით 1687 წელს მიკლოშ პიშმა ჩამოასხა ახალი ქართული შრიფტი, რომელიც შეიცავდა ასომთავრულ, ნუსხურ და მხედრულ ასოებს. ამ შრიფტით 1705 წ. მოსკოვის სინოდის სტამბაში მოწყობილ ქართულ წიგნთსაბეჭდავში არჩილმა დაბეჭდა «ღავითნი».

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.